

GEZ
45

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

3. Miejscowość

Czeska Wieś

1. Nazwa

Budynek mieszkalno-gospodarczy
w zagrodzie

2. Czas powstania

ok. 1870 r.

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

Czeska Wieś nr 85, dz. nr 462

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie
powiat brzeski
gmina Olszanica

6. Formy ochrony

Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta
Gminy Olszanica z dnia 1 sierpnia 2016
r. w sprawie przyjęcia Gminnej
Ewidencji Zabytków Gminy Olszanica

1. Widok od pñ.-zach. 2. Widok od pñd.-zach. 3. Widok od pñ.-zach. 4. Lokalizacja.

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorff*, a w 1417 r. jako *Bömischorff*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzeliów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Jankowice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchtę. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnicze i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynek datowany na ok. 1870 r. Zlokalizowany w centralnej części wsi, w zabudowie zagrodowej, w układzie szczytowym względem drogi. Założony na planie wydłużonego prostokąta, parterowy z wysokim poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem z dachówki ceramicznej karpiołki. Od płd.-wsch. przylega do niej nieco niższy budynek gospodarczy. Elewacja płd.-zach. wieloosiowa, z otworem drzwiowym do części mieszkalnej w osi czwartej poprzedzonym wórnym murowanym gankiem. Elewacja płn.-zach. w parterze trójosiowa, wyżej dwuosiowa. Elewacja płn.-wsch. w istotnym stopniu przesłonięta przez obiekty sąsiednie, w tym dostawiony do elewacji garaż. Dekoracja architektoniczna w postaci gzymsów wydzielałającego poddasze, koronującego i ujmującego szczyt, obramień niektórych otworów okiennych, ceglano obramienia jednego z otworów części gospodarczej, pojedynczego naczółka. Otwory okienne w dolnej partii szczytu elewacji płn.-zach. ujęte kanelowanymi pilastrami, wspartymi na gzymsie międzykondygnacyjnym i dźwigającymi proste belkowanie. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte prosto, łukiem pełnym i odcinkowym. Okna PCV jednolite i dwudzielne, jednopoziomowe, ponadto stolarka w podziale krzyżowym. Drzwi współczesne, a także stolarka w konstrukcji deskowej.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

W połaciach dachu brak ugięć czy falowania. W pokryciu widoczne są pojedyncze ubytki. Wody opadowe odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe, również bezpośrednio pod mury budynku. Mury bez widocznych odchylen, z lokalnymi spękaniem, w partiach dolnych i miejscami wyżej zawilgocone. Tynki z ubytkami, spękaniem i odparzeniami, silnie zabrudzone. Stolarka okienna wórna w stanie dostateczny. Okna PCV i drzwi do części mieszkalnej w formach ahisterycznych. Wartości zabytkowe budynku obniżają dostawione do elewacji podłużnych, nie korespondujące z architektura budynku garaż i ganek.

Postulaty:

- uzupełnienie ubytków w pokryciu dachowym,
- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocenia murów,
- uzupełnienie ubytków tynków,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: wymiany okien i drzwi na stolarkę w formach powtarzających rozwiązania historyczne; wymiany tynków na nowe wykonane na bazie wapna hydraulicznego przy zachowaniu istniejącej i pod warunkiem odwołania zniszczonej dekoracji architektonicznej; usunięcia ganku i garażu.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

11. Zawierzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków